

Steun naast banken ook banen

De ergste economische crisis die ik persoonlijk heb meegemaakt is de oliecrisis in het begin van de jaren tachtig. Ik zal nooit vergeten hoe na de eerste oliecrisis in 1973 de toenmalige premier den Uyl bezwoer dat een werkloosheid van 150 duizend personen onacceptabel was. Echter de werkloosheid liep gestaag op, terwijl ongemerkt (in die tijd) de WAO-uitkeringen vertweevoudigden. Na de tweede oliecrisis in 1979 was het hek van de dam en verdubbelden de werkloosheids- en bijstandsuitkeringen in vier jaar naar 819 duizend. In 1985 bedroegen de WW- en bijstandsuitkeringen 16 procent van de beroepsbevolking en daarnaast de WAO uitkeringen nog eens 14 procent. Ter vergelijking: in 2007 waren deze aantallen respectievelijk 7 en 11 procent (het huidige hoge aantal personen in de WAO is nog een erfenis uit de jaren tachtig).

Nu de voorspellingen van bijna alle economische instituten in de wereld in zo'n korte tijd dramatisch worden aangepast moet ik aan die tijden terugdenken. De meest recente voorspelling van de EU laat zien dat de huidige crisis qua ernst die van de jaren tachtig dreigt te overtreffen – het Centraal Planbureau waagt zich even niet aan nieuwe voorspellingen. Met man en macht moeten we trachten te voorkomen dat straks weer één op de zes werkende personen in de WW of bijstand komt of dat de WAO weer sterk gaat oplopen. Het is daarom verbijsterend te zien hoe weinig coherent op de economische crisis wordt gereageerd. Dit geldt zowel op wereldniveau, op Europees niveau als op nationaal niveau. Op wereldniveau zit iedereen te wachten op wat Obama gaat doen; met name in Amerika orde op zaken stellen vermoed ik. Op Europees niveau gaan alle landen hun eigen gang. Na het ferme gecoördineerde optreden eind november, hebben de Europese landen toch ieder hun eigen weg gekozen. De bijeenkomst half december in Brussel liet zien hoezeer de regeringsleiders verschillend over de situatie denken en dat er geen zichtbare inspanning werd gedaan om op één lijn te komen. Intussen is verschillende landen (Spanje, Ierland, Griekenland) al de wacht aangezegd door de "credit-rating" instanties en horen we niets uit Brussel. Hoe is het mogelijk!

Mocht u denken dat in ieder geval het Nederlandse beleid wél coherent is, dan helpen de reacties op de meest recente voorstellen van de regering u uit de droom. Het bedrijfsleven klaagt massaal over een gebrek aan visie. Bos is met name met het bankwezen bezig en houdt verder de knip krampachtig op de beurs – dat laatste wordt overigens afgedwongen door het CDA. Het is ongelooflijk hoe laconiek er grote bedragen in het bankwezen worden gepompt (30 miljard, 5 % van het BBP – de garanties niet eens meegeteld) zonder dat duidelijk is of het echt werkt en zonder coördinatie met Europese partners. Het ministerie van economische zaken is in geen velden of wegen te bekennen, terwijl grote landen als Frankrijk, Italië en Duitsland actief industriepolitiek bedrijven. Waarom stimuleren wij geen grootschalige R&D programma's en kennispools, liefst gecoördineerd in Europees verband? Dit zou moeten leiden tot kennis die publiekelijk beschikbaar wordt en milieubesparing sterk bevordert. Tot slot wekt minister Donner de suggestie dat met mobiliteitscentra de oprukkende werkloosheid effectief kan worden bestreden.

Omscholen, bijscholen en mobiliteit bevorderen hebben alleen zin als er banen zijn. Die verdwijnen echter als sneeuw voor de zon. Daarom moet de regering een veel grotere prioriteit geven aan het scheppen van banen. Stel geld beschikbaar zodat iedereen aan de slag kan tegen het minimumloon (baangarantie – BG). Daarbij mag hij of zij zelf meedenken over de aard van de baan, variërend van mantelzorg tot milieu-educatie, van stadswacht tot medewerker hospice, of welke zinvolle bezigheid dan ook. Verschaf ook ruime scholingsfaciliteiten, waarbij echter wel duidelijk moet zijn dat deze uitzicht bieden op werk – eventueel in een BG-baan. Moedig experimenten aan waarbij alle mogelijkheden worden verkend en mensen worden aangemoedigd om maatschappelijk nuttige activiteiten te ontwikkelen. Van deze experimenten kunnen wij met zijn allen leren, hopelijk ook op Europese schaal, en voorkomen dat mensen werkloos thuis gaan zitten.

Door de banen tegen het minimumloon te belonen, zal als de economie aantrekt de werkgelegenheid vanzelf weer naar reguliere, beter betalende banen stromen. Met de baangarantie loop je het herstel van de economie dus niet voor de voeten. In tegendeel, als de economie weer overeind krabbelt, is er een arbeidspotentieel van gemotiveerde, geschoolde werknemers beschikbaar. Intussen is de recessie benut om veel maatschappelijk nuttig werk te verrichten. Deze gedachte is uitgewerkt in vele publicaties vanuit het Centre of Full Employment and Equity (CoffEE) van de University of Newcastle (Australië) en CoffEE-Europe van de Universiteit Maastricht. Laat Bos en Donner er hun voordeel mee doen en een consistent beleid neerzetten waarin het overheidsgeld productief wordt besteed: steun naast de banken ook de banen.

Joan Muysken
Hoogleraar macroeconomie
Directeur CoffEE-Europe
Universteit Maastricht